

FULL CATALÀ

Any II — Num. 11

MEXIC, D. F., AGOST DEL 1942

Exemplar: \$0.50

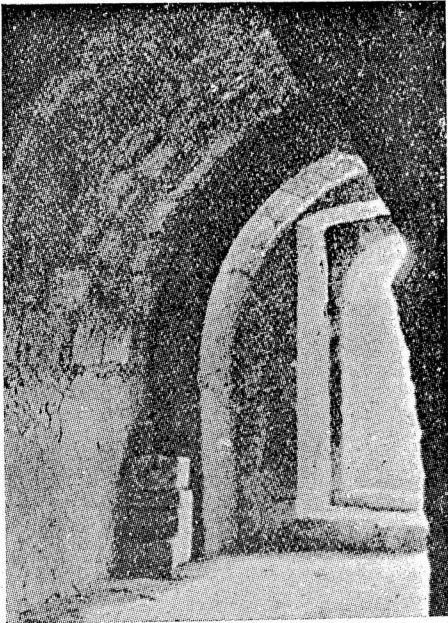
Registrado como artículo de segunda clase, en la Administración Principal de Correos de México, D. F., el 20 de Noviembre de 1941

UN NOU COMPROMIS DE CASP?

RUMORS que corren amb insistència sobre activitats que es menen, ells amb ells, certs elements, han tingut la virtut d'alarmar la joventut patriota.

Sembla que es refan partits dels que no van saber governar el país, i que són directament responsables de la pèrdua de la guerra. Gran és la inconsciència dels qui tal intenten; no s'han adonat que un poble, quan s'ha batut heroicament, no perdona els responsables del desgovern i de la derrota. Tot honor als cabells blancs dels qui, havent consagrat la vida a un ideal—no importa

quin—reconeixen ara el seu fracàs, i es retiren a la vida privada; ne els confonem pas amb aquells altres a qui al·ludíem més amunt. Però no és d'això encara que volem parlar avui.



El calabós on morí Jaume d'Urgell. Tal és el destí que certs "legalistes" voldrien per als patriotes

PEL que es diu, sembla que alguns "homes importants" estan molt preocupats per una qüestió que ells consideren de la més alta "importància": la qüestió de la legalitat del Consell Nacional de Catalunya que radica a Londres. Per una sèrie de raons legals—ells deuen saber quines—aquests senyors han descobert que la presi-

dència de Catalunya toca ara al senyor Tal (no interessa quin).

SI AQUESTS senyors, en lloc de catalans, fossin francesos, serien partidaris de Pétain, que està investit de tots els atributs de la legalitat; no pas del General De Gaulle, que s'ha investit ell mateix en virtut del principi de l'interès suprem de la Pàtria—superior a tota llei.

Si haguessin viscut envers l'any 1924 en lloc del 1942, serien adversaris del Coronel Macià, que s'atribuí ell mateix la direcció dels catalans, tot i que hi havia, a l'exili, el President legal de Catalunya, que era aleshores el senyor Puig i Cadafalch.

Però reculem encara més enllà del temps; aturem-nos a principis del segle XV.

EL REI català Martí I l'Humà ha mort sense deixar legítim hereu. De tots els països que integren la Corona Catalana—de València i de Mallorca, de Sicília i de Sardenya, d'Aragó i del Rosselló—arriben veus demanant que, ja que el Rei és mort sense hereu i sense testament, sigui el Parlament del Principat de Catalunya qui elegeixi nou monarca.

ELS TOCATARDANS

per Pere CALDERS

LA guerra fa una mena de mandra als pobles que la tenen lluny Llegir el diari prop d'una bona llar de foc, posem per cas, i comprovar que ja hi ha qui lluita en països remots, una mica exòtics i tot, dóna una grata sensació de confort, i el sentiment de veure's ben servit per la premsa.

Aquest mirar-se la guerra des de cases apacibles, sota cels on només volen avions amics, ha estat causa de temibles empetitiments, i no pas únicament per part de ciutadans civils, sinó per part de militars als quals la pau no havia d'adormir la imaginació per a les coses bèl·liques.

Molt abans de l'estesa d'Alemanya damunt d'Europa, un grup de militars francesos, xarucs i prestigiosos com és de llei, va acordar que l'aviació no modificaria essencialment l'estratègia moderna, pel fet que, amb aparells aeris, no es podien ocupar posicions. Segons ells l'aviació no passava d'ésser una nova modalitat de l'artilleria i per tant no calia amoïnarse'n-hi massa. Després, quan comprovaren que no havien estat tot el murrís que es podia esperar, ja era tard.

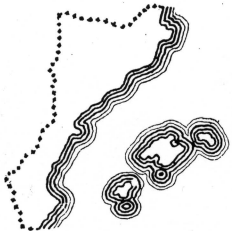
Més endavant, quan les divisions blindades alemanyes avançaven per terra francesa i els aliats no trobaven la manera d'aturar-les, un general britànic tingué la pensada de provar fortuna amb els llancers de la cavalleria colonial índia. El cap anglès, que no devia resignar-se a desnonar les brillants càrregues de la seva joventut, va tenir el desengany de constatar que el temps havia passat tot canviant les coses, i els seus genets foren esvaïts per les forces motoritzades.

Però a Europa cada pecat ha tingut la seva penitència i segons quins retrets no serien justos. En canvi, es pot demanar la paraula per a fer-ne als Estats Units, amb tota la cordialitat i l'estimació que mereixen.

Els Estats Units de Nord-Amèrica, aquest país tan simpàtic, tan fort i tan gran—tan gran, que fins és una mica ganàpia,—encara no s'ha fet ben bé càrrec de la malaltia que passa el món. Quan, en plena tensió entre japonesos i americans, es produí l'atac de "Pearl Harbor", les autoritats militars ianquis confessaren que els havien agafat "de sorpresa". Una fortalesa poderosament artillada, amb vaixells, avions i tots els mitjans per a fer la guerra, que enmig d'una crisi internacional, es deixa sorprendre ja és una cosa que produeix neguit. I no obstant, els Estats Units encara han tingut distraccions de més volada; fa pocs mesos, el govern de Washington va carregar-se de bona fe, es compadi de la situació de l'Espanya franquista i acordà, entre altres coses, enviar-li petroli. Ah! Però, no es deixaria enganyar: nomenaria dos representants prop del govern espanyol, per a vigilar que el petroli no passés a mans alemanyes.

Sembla, doncs, que ja hi ha una certa temença i el desig de prendre precaucions, però es tractava d'un desig tan allunyat de l'exigència que la precaució adoptada també produeix sorpresa. Perquè els Estats Units fan un país realment gran i al seu costat la península ibèrica és molt petita; però, ¿s'hi veu tant, de

FULL



CATALÀ

Però els "polítics" d'aleshores tenen un dubte: ¿és legal que el Parlament del Principat trüi monarca? ¿No serà millor convocar un compromís de juristes que examinin a qui toca "legalment" la Coroná?

Es reuneix a Casp el Compromís de juristes, i comencen a debatre lleis i genealogies. A la fi, decideixen que la Corona toca a Ferran d'Antequera, un Trastàmara, un castellà.

—Ha triomfat la força de la raó!—diuen tots els banaus.—Catalunya ha donat un gran exemple al món!

La "força de la raó" en qüestió tenia el seu petit secret; Ferran d'Antequera no s'amagava pas de dir que, si havia arribat a Rei, buenos dineros me ha costado.

Mentrestant, Jaume d'Urgell, català de raça i de cor, que, indignat per la infàmia de Casp, havia volgut apel·lar a la raó de la força, moria abandonat al fons d'un calabós...

EL QUE després vingué, tots ho sabem.

Nosaltres diem ara: **PROU COMPROMISOS DE CASP!**

No ens interessa saber a qui toca la Presidència, sinó qui la pot ocupar de manera que en pervingui el major benefici per als Països de Llengua Catalana. La llei suprema és l'interès de la Pàtria. Nosaltres no en sabem d'altra que estigui per damunt d'aquesta.

ADHESIONS ALS VIII PUNTS PATRIÒTICS DE "FULL CATALA"

EN T R E les adhesions rebudes als VIII Punts patriòtics publicats en el nostre número anterior, destaca una carta del Consell directiu de "Catalunya, Grop Nacionalista Radical" de Santiago de Cuba. Aquesta vella entitat—fundada el 1907—donà el més gran suport a la creuada patriòtica que el coronel Francesc Macià emprengué per Amèrica en temps de la dictadura de Primo de Rivera. De la seva carta d'adhesió, extraiem per als nostres lectors els següents passatges:

"La nostra posició independentista no ha estat limitada mai, en el nostre concepte, a la Catalunya estricta, sinó ambiciosa d'arribar a aplegar políticament tots els territoris que formen la nació natural, i amb els quals existeixen indissolubles llaços espirituals. Els nostres estatuts han estat reflex d'aquesta mateixa inquietud nostra, i amb els valencians i mallorquins (aquests darrers han estat colònia molt nombrosa entre nosaltres) hem compartit d'una manera natural i espontània les tasques i la direcció de la nostra entitat. Les limitacions han estat imposades en el terreny polític, per les realitats ambientals, però mai han constituït en nosaltres limitació patriòtica ni renunciament. A tot estirar, s'han diferit. Creiem fermament que avui, en el terreny nacional i internacional, és l'hora de proclamar-ho i defensar-ho i treballar per assolir-ho."

El Consell directiu de la vella entitat patriòtica de Santiago de Cuba ens assabenta que ha realitzat una sèrie de campanyes per aconseguir la unitat nacional catalana. Vet aquí, en aquest aspecte concret, unes paraules reveladores de la desorientació actual:

"Hem realitzat campanyes amb resultats que ens demostren ésser aquest mateix el desig d'una gran munió de catalans; però res de pràctic no hem assolit, perquè l'actitud indecisa de l'anomenat Consell Nacional de Londres, i la influència dels polítics gastats, en determinades Comunitats Catalanes de diferents indrets d'Amèrica, han impedit que, fins avui, s'hagi pogut arribar a un acord definitiu que uneixi en una gran concentració de forces tots els catalans..."

L'esperit crític del "Catalunya, Grop N. R." assenyala dreturerament el punt flac de l'emigració, i analitza les dues posicions més en voga:

"Fins ara els catalans aplegats a l'entorn d'organismes creats amb la finalitat d'estructurar la unitat catalana (Comunitats) han oscil·lat entre el règim de l'Estatut i el de la independència. Hem de convenir que la primera posició (adoptada pels menys) és clara; però totes les altres intermediàries són confuses, imprecises i vagues, i per tant sense força aglutinadora."

Més endavant, mostra la seva satisfacció per la claredat dels conceptes exposats en els VIII Punts de "FULL CATALA":

"Per això, els nostres esforços actuals per a decidir l'opinió catalana cap a les definicions clares i concretes, per això el nostre goig, ara, per la vostra decisió en tractar de cercar la unanimitat a l'entorn d'un veritable ideal nacional concretant-lo i disposant-se a fer-lo triomfar. Per tot el que deixem dit, comprendreu que estem plenament identificats amb vosaltres, que "no és possible anar d'acord amb els precedents" i que per tant, "la nostra única ambició ha d'ésser posar la nostra pàtria al ritme de la nova estructura que haurà de néixer del daltabaix mundial". Tingueu la seguretat que acceptem els vostres punts, que els donarem publicitat i que farem tot el que estigui al nostre abast per tal de fer-los reeixir."

Signen la carta el president Sr. Carbonell i Puig, i E. Marimon per la Secció de Propaganda.

Els patriotes de Santiago de Cuba s'han adreçat també al Consell Nacional de Catalunya per tal de fer pressió en favor de l'acceptació dels VIII Punts de "FULL CATALA".

Recomanem a tots la lectura del número vinent del "Butlletí d'Informació Catalana" de Santiago de Cuba.

petita, des de Washington com per creure que dos homes podran vigilar-la tota? En tot cas, els fets portaren de seguida la sospita d'un procés desmentidor: Mèxic venia petroli als Estats Units; els Estats Units venien petroli a Espanya; Espanya passava petroli a Alemanya; submarins alemanys, actuant prop de les costes americanes, amb petroli americà, enfonsaven vaixells dels Estats Units i de Mèxic.

Ara mateix quan la creació del segon front sembla cada vegada més indispensable, el govern dels Estats Units deu haver sentit la necessitat de desvetllar



Una artista de cinema comparteix les "penalitats" d'un camp d'entrenament

un previ ambient guerrer en el poble que governa i en els pobles amics. Per aconseguir-ho, es val de la propaganda i trameta fotografies puerils a tot el món, com la que publicà recentment la premsa mexicana. La fotografia representava un nen amb un casc de metall i un polvoritzador de líquids insecticides a les mans. El peu deia, aproximadament: "Aquest nen va presentar-se a les oficines de reclutament de la marina americana per tal de servir el seu país. Com que no fou admès perquè no tenia els anys que calen, el nen va donar sortida al seu patriotisme polvoritzant líquid insecticida pertot arreu, per tal de matar japonesos. Això és una prova de l'esperit, etc."

¿No us sembla que això l'única cosa que prova, és la poca-solta d'una publicitat mal dirigida? Perquè no es tracta pas d'una mostra aïllada, sinó d'un criteri mantingut amb una constància desoladora.

Hi ha una altra fotografia repartida generosament, que representa un soldat americà com tants n'hi deu haver, amb una llegenda que diu: "Aquest soldat fa el servei a Kentucky i té 22 anys. El casquet que porta l'hi ha fet la seva mare, que viu a Iowa i té 50 anys." I una altra on hi ha un mariner amb un braç embolicat, acompanyada d'un text que explica que el mariner aquell té un braç trencat, i que la mateixa bomba que li va fer mal, va matar un amic seu. Si s'haguessin de publicar les fotografies de tots els braços trencats en aquesta guerra!

I una altra que explica el drama d'un patriota que no és admès a l'exèrcit perquè és masa alt i s'haurà de sacrificar servint a la Creu Roja. I altres on es veuen grups de senadors tallant-se la gira dels pantalons i donant-les a un soldat que les recull en una bóta, per a passar-les a les fàbriques de roba per a l'exèrcit, o d'altres que, per tal de fer veure que existeix una mobilitació femenina, representen noies boniques amb vestits militars de fantasia. I així fins a completar dotzenes de documents gràfics que tracten d'expressar que els Estats Units no perden el seu nord i vigilen, o que fan un panamericanisme tocason i de circumstàncies.

No hi ha mala intenció en aquest comentari. Només voldria, mireu si és molt, que a la meua veu se n'unissin d'altres prou autoritzades per a ésser sentides i que els Estats Units no haguessin de tenir el desvetllament dolorós que coneixen els grans països d'Europa.

PENSION DE FAMILLE

per Vicenç LLORCA

"PENSION de famille", llegeix en una placa de cristall clavada a la paret, al costat de la porta. Entra, i es troba en un passadís, el final del qual no distingeix a causa de la foscor. Avança poc a poc, amb els braços estirats endavant. Ensopega amb un graó i cau bocaterrosa sobre una escala.

Engega un renec i s'aixeca. Troba a palpentes una barana i agafat en aquesta comença a pujar. En arribar al primer replà veu una ratlla vertical de llum; és l'esclletxa que deixa una porta entreoberta.

Truca i ningú no contesta. Truca altra vegada i com que ningú no li respon es decideix a entrar. Es troba en un altre passadís als costats del qual hi ha diverses portes tancades.

No gosa avançar.

De sobte s'obre una de les portes del fons i una dona treu el cap. La penombra no permet a Miquel de distingir sinó uns cabells esbullats.

—Qui hi ha?

—Sóc jo.

—Vós? I qui sou vós?

Miquel s'adona de l'estupidesa de la seva resposta.

—M'han dit que teniu una cambra per llogar.

La dona surt al passadís i s'acosta a Miquel.

—Una cambra per llogar? Potser sí; però no sé si us interessarà.

No dona una contestació definitiva. Vol veure, abans, com és el seu visitant i examina Miquel de cap a peus.

—Ja teniu papers? —demana en veu baixa.

—Sí —menteix ell secament.

—Bé; no m'agrada tenir embolics amb la policia.

Miquel s'arronça d'espatlles.

—Haureu de pagar una quinzena per endavant.

El xicot vacilla un moment. Tem que la veu li falli; però es decideix.

—Quant voleu?

—Cent francs.

Miquel acluca els ulls i respira fortament.

—Ensenyeu-me la cambra.

Aquesta té l'espai just necessari per al seu mobiliari reduït: un divan amb dues mantes, una cadira, un rentamans i un penjador clavats a la paret.

Miquel dona els cent francs a la dona i tanca la porta. Es treu l'abric i s'estira sobre el divan. Ja s'hi queda per a dormir, perquè no sortirà per a sopar. S'ha quedat sense un franc a la butxaca.

Miquel sent tocar les dotze en un rellotge d'una casa veïna. S'aixeca, surt al passadís i va cap a la cambra de la mestressa.

—Què? La sopa? Encara no està llista.

Torna a la seva cambra, es deixa caure altre cop en el divan i reprèn la lectura.

Mitja hora més tard torna amb el plat a l'habitació de la mestressa.

—Ja teniu el franc?

Miquel deixa un franc sobre la taula. La dona el pren i se'l fica ràpidament a la butxaca. Aleshores, amb un gran cullerot, treu, de l'olla que té al foc, aigua d'un color indefinit en la qual floten alguns trossos de pa i n'omple el plat de Miquel.

Aquest, quan surt al passadís, topa amb una veïna que també va a cercar la seva sopa. En una mà duu el plat; a l'altra, el franc.

Quan arriba als molls comença a clarejar. Ja es distingeixen les siluetes de les grues.

S'aixeca el coll del gec per a abrigar-se una mica el clatell, enfonsa les mans a

les butxaques del pantaló i estreny els colzes contra els costats; té fred.

Al lloc que ahir li van indicar troba —com li van dir— diversos grups. S'hi barreja. Tem equivocar-se i no gosa demanar res.

Alguns dels qui són als grups parlen espanyol. Això el decideix i pregunta. Efectivament, aquella gent espera l'arribada dels capatassos que els han de contractar per a la descàrrega dels vaixells.

Arriben més homes, que s'afegeixen als grups o en formen de nous.

Miquel veu molta gent i pensa que caldrà que hi hagi molta feina perquè els lloguin tots.

Arriben els capatassos i trien els més forts. En passar davant Miquel, ni el miren. Però el minyó no s'impacienta; ja sabia que el seu cos prim i la seva cara pàl·lida no atraurien l'atenció d'aquells homes. Té l'esperança —molt vaga— que la gent presentada serà insuficient per a la feina. Es aleshores quan —segons li han explicat— agafen tothom.

Els escollits s'han allunyat i se'n van en totes direccions. De sobte Miquel s'adona que els capatassos han desaparegut i que allí només queden els set o vuit homes que no han estat contractats.

Es passa el braç per la cara per a eixugar amb la mànega el seu nas humit i emprèn, cap cot, el camí de la ciutat.

Tampoc aquell dia no menjarà.

La mestressa accedeix a prestar-li deu francs si li deixa alguna cosa de valor com a garantia. Miquel li ensenya tímidament la seva maleta de cartó. La dona la mira despectivament i després d'uns moments de dubte l'obre i escampa brutalment les poques peces de roba interior que el xicot hi té desades.

—Això no val res.

Miquel sent que una suor freda li cau pel front; el cor li bateja amb violència. Està a punt de dir que ja fa tres dies que no ha menjat; però es conté. No vol tenir aquella feblesa davant la bruixa.

La seva mà, posada sobre el pit, amanyaga l'estilogràfica que duu a la butxaca de l'armilla. La idea de desprendre's d'aquella ploma amb la qual treballa des de fa cinc anys li humiteja els ulls. Als aparadors de Bordeus ha vist plomes com la seva a quatre cents francs. Si la vengués tindria diners per a viure uns dies; però no la vol vendre. Li sap greu deixar-la com a garantia perquè li prestin deu francs, però pensa que així que tornarà aquests tindrà altra vegada la seva ploma. Es decideix; amb un moviment ràpid la treu i l'ofereix a la mestressa. Ja allarga la mà per agafar els diners, però la dona reula dues passes.

—Ja veig que no teniu res que valgui ni un franc.

Se'n va i tanca la porta.

Miquel queda estupefacte i triga una estona a refer-se de la seva sorpresa. Li han refusat la ploma! Gairebé n'està content.

Agafa el plat i va a buscar la mestressa.

—No, no, no; ja us he dit que si no pagueu el franc no us dono la sopa.

Miquel assegura que pagarà el dia següent.

—Demà? I d'on traureu els diners?

La confessió surt, contra la voluntat conscient del xicot.

—Ja fa tres dies que no he menjat.

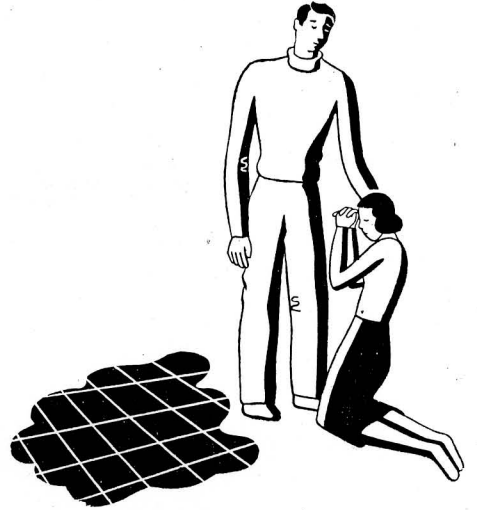
La dona s'arronça d'espatlles.

—Més igual.

Miquel sent sobtadament una ràbia feroc. Les mans se li'n van cap al coll de la dona; l'escanyaria, la llançaria contra sòl fins a rebentar-la; té la tempta-

ció d'aixafar-li el cap amb l'olla... Però no es mou de lloc.

La dona el veu fora de si i fa unes passes enrera, esverada. Voldria cridar i no pot articular cap so. Amb els ulls, oberts desmesuradament pel terror, fets en Miquel, s'acosta cap a la porta.



Miquel es mou i ella creu que li vol barrar el pas. Folla de por, cau agenollada i arrossegant-se per terra se li acostava.

—No em mateu... No em mateu...

Miquel està immòbil.

—Us donaré el que vulgueu.

La dona agafa el plat de les mans de Miquel i l'omple de sopa.

—Teniu... Teniu... Després us en posaré més.

Miquel no hi sent; no hi veu.

Se'n va lentament, inconscient, cap a la seva cambra.

Allí menja àvidament la sopa.

Quan ha acabat, truquen amb violència a la porta.

Obre i es troba davant de dos gendarmes. Darrera d'ells, la mestressa.

—Quedeu detingut!

Llegiu en el número vinent:
Per què ha vingut?

de Josep P A L A U.

BIBLIOTECA  CATALANA

ESCRIU un patriota: "Per això el vostre "Comte Arnau" m'ha fet passar records i evocacions que valen més de quaranta vegades els quatre pesos que costa el llibre.

"Altrament, amb èxit o no, la vostra iniciativa, amic Costa, és ben d'agrair de tots: silent, modesta i eficaç, pot servir d'alligonament a molts."

(Fragment d'una lletra d' A. V. de Córdoba, Veracruz, a l'editor.)

El dia 1 de setembre la "BIBLIOTECA CATALANA" posarà a la venda el seu segon volum: "Catalunya, símbol de llibertat" de Pere F O I X.

Ja heu previst el problema
dels vostres familiars?
Teniu solucionat el problema
de la vostra vellesa?

JOSEP ROVIRA UTESA

US DIRA LA MANERA D'ASSOLIR-HO

Avda. 20 de Noviembre, 195 A - Dep. 4
Tels.: Eric. 12-19 75 i Mex. L-96-16
Apartat Postal 1935

MEXICO, D. F.

